

**PROGRAM
DORADZTWA ZAWODOWEGO
DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ
NR. 1 W PIASECZNIKU
W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

DORADCA ZAWODOWY:
mgr Anna Rajkowska

WSTĘP

W procesie edukacji doradztwo i orientacja zawodowa wpisują się w plan wychowawczy szkoły. Do funkcji doradztwa zawodowego zalicza się: kierowanie, doradzanie, sugerowanie, pomaganie w wyborze takiej ścieżki edukacyjno-zawodowej, która zagwarantuje pełny rozwój osobowy, czyli samorealizację. Dlatego też zadaniem doradztwa zawodowego w szkole podstawowej jest pomóc uczniom w przygotowywaniu się do trafnego wyboru szkoły ponadpodstawowej i odpowiedniego profilu klasy. Charakter doradztwa zawodowego sprowadza się do tego, że w pełni jest respektowana i doceniana autonomia i indywidualność jednostki. W oparciu o uzyskaną wiedzę na temat posiadanych cech charakteru, zdolności, zainteresowań, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia przedstawia się uczniowi informacje o możliwościach dalszego kształcenia.

CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program został opracowany przez doradcę zawodowego i realizowany jest wśród uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej w ramach 10 godzin w roku szkolnym. Działania prowadzone w ramach orientacji zawodowej zaplanowane są na cały rok szkolny 2018/2019. W ciągu roku szkolnego prowadzone będą warsztaty zawodoznawcze, na których uczniowie poznają:

- siebie, swoje mocne i słabe strony, zainteresowania, zdolności, predyspozycje, czynniki, jakie należy brać pod uwagę przy wyborze przyszłego zawodu i szkoły,
- młodzież zapozna się z zawodami istniejącymi na rynku pracy – uczniowie poznają jakie czynności wykonuje osoba reprezentująca dany zawód, jakie są wymagania,
- omawiane będą przeciwwskazania zdrowotne przy wyborze
- organizowane będą wyjścia na dni otwarte do szkół ponadpodstawowych,
- ankiety – test skłonności zawodowych, test zainteresowań,
- zajęcia z młodzieżą prowadzone przez doradcę zawodowego, pedagoga szkolnego i wychowawców (zapoznanie z zasadami rekrutacji do szkół, kierunkami, terminem składania kwestionariuszy, rozdanie kart z terminami, omówienie punktacji za poszczególne przedmioty, poinformowanie o dokumentach jakie są potrzebne do przyjęcia do szkoły),
- zapoznanie uczniów z elektronicznym naborem, podanie uczniom stron internetowych z informacjami o szkołach i zasadach rekrutacji.

Działania zawarte w programie realizowane są przez doradcę zawodowego, pedagoga, nauczycieli oraz wychowawców w Szkole Podstawowej NR 1 w Piasecznie w ramach: lekcji wychowawczych, lekcji przedmiotowych oraz wycieczek.

PROGRAM REALIZOWANY JEST W 3 BLOKACH TEMATYCZNYCH REALIZOWANYCH W CIĄGU DWÓCH LAT NAUKI SZKOLNEJ:

Zadaniem modułu I jest stworzenie uczniom warunków do lepszego poznania swojej osobowości i odpowiedzi na pytania:

- a) Jakie są moje mocne i słabe strony?
- b) Co lubię w sobie najbardziej?
- c) Co mnie naprawdę pasjonuje?
- d) Jaki jest mój system wartości, zainteresowania, zdolności i umiejętności?

W module II uczniowie odpowiadają sobie na pytania:

- a) W jakich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego widzisz siebie w przyszłości?
- b) Jaki zawód uważam za najbardziej interesujący?
- c) Co według mnie znaczy „dobra praca”? Praca jako wartość.
- d) Jakie warunki musi spełniać taka praca?

W module III uczniowie powinni znaleźć odpowiedzi na pytania:

- a) Jaką wybrać szkołę?
- b) Czym kierować się przy wyborze szkoły? Jakie są zawody przyszłości?
- c) Jaki jest współczesny rynek pracy?
- d) Co warto wiedzieć o szkołach zawodowych?
- e) Gdzie mogę uzyskać pomoc w wyborze kierunku dalszego kształcenia?

CELE PROGRAMU

- Przygotowanie uczniów do świadomego wyboru zawodu zgodnie z ich zainteresowaniami i możliwościami.
- Kształtowanie postawy przedsiębiorczości i aktywności wobec pracy (aktywizacja zawodowa).
- Rozbudzanie aspiracji zawodowych i motywowanie do działania.
- Kształtowanie umiejętności analizowania swoich cech osobowości w aspekcie wyboru zawodu.
- Dostarczanie informacji o zawodach, wymaganiach rynku pracy, o systemie szkolnictwa ponadpodstawowego.
- Kształtowanie umiejętności pracy w zespole, komunikatywności, zaangażowania.
- Kształtowanie szacunku do pracy.
- Kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji.

ZADANIA PRZY REALIZACJI PROGRAMU

- Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych przez szkolnego doradcę zawodowego i wychowawców klasowych.
- Wskazywanie osobom zainteresowanym (młodzieży, rodzicom, nauczycielom) źródeł dodatkowej, rzetelnej informacji na temat ofert szkół).
- Udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych uczniom.
- Prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, wspierających uczniów w świadomym planowaniu kariery i podjęciu roli zawodowej.
- Kierowanie w sprawach trudnych, do specjalistów: doradców zawodowych w Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych i urzędach pracy.
- Współpraca z instytucjami wspierającymi (poradnie psychologiczno –pedagogiczne, powiatowe urzędy pracy, itp.)
- Organizowanie spotkań z pracodawcami, przedstawicielami poszczególnych zawodów.
- Pomoc uczniom w podejmowaniu decyzji dotyczącej wyboru szkoły, dalszego kierunku kształcenia czy zawodu.

FORMY REALIZACJI

1. Poradnictwo zawodowe w ramach pracy z uczniami obejmuje:

- Poznawanie siebie.
  - Autodiagnozę preferencji i zainteresowań zawodowych.
  - Analizę potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia na rynku pracy.
  - Indywidualną pracę z uczniami mającymi problemy z wyborem szkoły i zawodu.
  - Pomoc w planowaniu rozwoju zawodowego.
  - Konfrontowanie samooceny uczniów z wymaganiami szkół i zawodów.
  - Pomoc w wyborze i nabywaniu kwalifikacji zawodowych.
  - Przygotowanie do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych:
- egzamin, poszukiwanie pracy, podjęcie roli pracownika, zmiana zawodu, z adaptacją do nowych warunków, bezrobocie.

Klasa 7

Poznawanie słabych i mocnych stron:

- ankieta lub inna forma ewaluacyjna (zainteresowania, umiejętności, zdolności, osobowość zawodowa, temperament).
  - Jaki ja naprawdę jestem? Poznaj samego siebie.
  - Moja przyszłość – kim chcę być? Predyspozycje zawodowe.
  - Przygotowanie do zmian w życiu człowieka w kontekście planowania kariery (motywacja, praca w zespole).
  - Świat zawodów, kwalifikacje i kompetencje na rynku pracy.
- Tematy zajęć realizowanych przez doradcę zawodowego w Załączniku nr. 1.

Klasa 8

Poznanie zawodów przyszłości:

- System edukacji w Polsce, cele edukacyjne i zawodowe.
- Współczesny rynek pracy, ja na obecnym rynku pracy.
- Praca jako wartość.
- Dokumenty aplikacyjne.
- Autoprezentacja.
- Co warto wiedzieć o szkołach zawodowych?
- Alternatywne drogi dojścia do zawodu.

Planowanie kariery zawodowej uwzględnia:

- zdolności i umiejętności,
- zainteresowania, motywacja
- osobowość zawodowa
- predyspozycje zawodowe
- osiągnięcia szkolne
- stan zdrowia.

2. Praca z nauczycielami obejmuje realizację programu i wspólne nakreślenie dalszego kierunku pracy z rodzicami i młodzieżą.

- Zapoznanie z programem
- Diagnoza klasy.

METODY PRACY

- pogadanki
- warsztaty zawodoznawcze
- spotkania zawodowe
- ankiety
- rozmowa doradcza
- poradnictwo indywidualne i grupowe
- lekcje wychowawcze
- wycieczki do zakładów pracy

EFEKTY DZIAŁAŃ W ZAKRESIE DORADZTWA ZAWODOWEGO W ODNIESIENIU DO UCZNIA

Uczeń po zrealizowaniu zajęć potrafi:

- Dokonać adekwatnej samooceny
- Rozpoznać mocne i słabe strony
- Wymienić zdolności, zainteresowania i umiejętności
- Zna hierarchie wartości, wie, że zdrowie jest jedną z najważniejszych
- Racjonalnie planować ścieżkę edukacyjno – zawodową
- Dostosować się do zmian
- Analizować źródła informacji edukacyjno – zawodowej
- Potrafi wybrać szkołę ponadpodstawową zgodną z jego zainteresowaniami
- Współpracować w zespole
- Sporządzić CV, dokumenty aplikacyjne i rekrutacyjne
- Skutecznie się zaprezentować
- Zachować się asertywnie
- Dopasować kompetencje do zawodu
- Sprawnie się komunikować
- Przewidzieć skutki działań

Zadania Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) w Załączniku nr. 2

EFEKTY DZIAŁAŃ W ZAKRESIE DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOLE

- Kształtowanie aktywności zawodowej młodzieży.
- Pomoc rodzinie w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem kariery zawodowej ich dzieci.
- Dostęp do informacji zawodowej dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców.
- Świadome, trafniejsze decyzje edukacyjne i zawodowe.
- Mniej niepowodzeń szkolnych, zniechęcenia, porzucania szkoły a potem pracy, jako konsekwencji niewłaściwych wyborów.

PORADNICTWO INDYWIDUALNE

- Udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych uczniom;
- Kierowanie uczniów w szczególnych przypadkach do specjalistów.

WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

- Prezentacja założeń pracy informacyjno – doradczej szkoły na rzecz uczniów.
- Włączenie rodziców jako przedstawicieli różnych zawodów do działań z zakresu poradnictwa zawodowego.
- Uświadomienie rodzicom ich wpływu na decyzje edukacyjno-zawodowe ich dzieci - rodzic jako pierwszy doradca zawodowy swego dziecka.
- Przedstawienie aktualnej oferty edukacyjnej szkolnictwa ponadpodstawowego.
- Konsultacje z rodzicami uczniów, którzy mają różnorodne problemy.

MODUŁ I POZNANIE SIEBIE KLASA 7	MODUŁ II ŚWIAT ZAWODÓW KLASA 7 - 8	MODUŁ III KARIERA EDUKACYJNO – ZAWODOWA KLASA 8
<ul style="list-style-type: none"> • Zainteresowania, zdolności, umiejętności • Moje mocne i słabe strony • Bilans posiadanej wiedzy • Predyspozycje i skłonności edukacyjno-zawodowe • Radzenie sobie ze stresem • Komunikacja werbalna i niewerbalna (warunki skutecznej komunikacji), praca w zespole • Świat zawodów, kwalifikacje i kompetencje na rynku pracy • Udzielanie indywidualnych porad uczniom i wspieranie wychowawców w orientacji zawodowej uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Zawody na rynku pracy, osobowość zawodowa • Zawód co to takiego? (planowanie kariery, czyli jak wybrać zawód?) • Zawody przyszłości • Wymagania i przeciw-wskazania do danej pracy zawodowej • Przeprowadzanie zajęć warsztatowych dla kl. 8 • Udzielanie indywidualnych porad uczniom i wspieranie wychowawców w orientacji zawodowej uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej. • Źródła wiedzy o szkołach ponadpodstawowych. • Spotkanie z doradcami zawodowymi i szkołami ponadpodstawowych. • Autoprezentacja, alternatywne drogi dojścia do zawodu -Przeprowadzenie zajęć warsztatowych dla kl. 8 • Zapoznanie się z wymaganiami i procedurami rekrutacyjnymi, dokumenty aplikacyjne • Przygotowanie spotkania klasy 8 z absolwentami lub lokalnymi biznesmenami, którzy osiągnęli sukces. • Prowadzenie zajęć warsztatowych dla kl. 8. • Współczesny rynek pracy, praca jako wartość • Wyjścia grupowe na zorganizowane Dni Otwarte w szkołach ponadpodstawowych.

DZIAŁANIA SZKOLNEGO DORADCY ZAWODOWEGO	TERMIN REALIZACJI
1. Promocja działań szkolnego doradcy zawodowego. Spotkanie informacyjne z dyrekcją, radą pedagogiczną i uczniami.	Cały rok
2. Wyposażenie biblioteki szkolnego doradcy zawodowego w niezbędne materiały i pomoce (programy edukacyjne, karty pracy, literatura)	Cały rok
3. Przygotowanie zajęć warsztatowych dla poszczególnych poziomów klas wg wcześniej ustalonych modułów.	Cały rok
4. Przeprowadzenie zajęć warsztatowych w klasie 7 mających na celu rozpoznanie zainteresowań, zdolności, umiejętności, temperamentu, zdolności i cech osobowych ucznia. Określenie preferencji zawodowych uczniów szkoły podstawowej.	Cały rok
5. Udzielanie indywidualnych porad uczniom, rodzicom i wspieranie wychowawców w orientacji zawodowej uczniów.	cały rok
6. Spotkania uczniów klasy 8 z absolwentami lub lokalnymi biznesmenami – ludźmi sukcesu.	Cały rok
7. Przygotowanie zajęć warsztatowych dla uczniów klasy 8. Zawody przyszłości, klasyfikacja zawodów, źródła informacji o zawodach, rynek pracy; możliwości spotkania z przedstawicielami różnych zawodów.	Cały rok
8. Autoprezentacja; alternatywne drogi dojścia do zawodu – ćwiczenia, zajęcia warsztatowe w klasie 8	Cały rok
9. Udział klas 8 w warsztatach organizowanych przez szkoły ponadpodstawowe.	
10. Wyjścia grupowe na dni otwarte do szkół ponadpodstawowych. Współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi.	
11. Opieka indywidualna nad uczniami o specjalistycznych potrzebach edukacyjnych.	według potrzeb
12. Wzbogacanie warsztatu pracy szkolnego doradcy zawodowego i gromadzenia materiałów metodyczno – dydaktycznych.	cały rok
13. Stała współpraca z wychowawcami w zależności od potrzeb i pomoc w prowadzeniu zajęć wychowawczych.	cały rok
14. Stała współpraca z pedagogiem szkolnym.	cały rok
15. Współpraca z dyrektorem szkoły w zakresie promocji szkoły w środowisku lokalnym.	cały rok
16. Udzielanie porad indywidualnych.	cały rok
17. Wycieczki do szkół zawodowych, firm.	cały rok

EWALUACJA

1. Rozmowy z rodzicami, uczniami i wychowawcami klas siódmych i ósmych – ocena przydatności zajęć z zakresu preorientacji i doradztwa.
2. Obserwacja działań uczniów.

ZAŁĄCZNIK NR 1**TEMATY ZAJĘĆ REALIZOWANYCH PRZEZ DORADCĘ ZAWODOWEGO –
10 godzin dla klasy VII, VIII**

Lp.	Temat zajęć	Sposoby/formy realizacji
1.	Moje zdolności i umiejętności	Wprowadzenie, film, burza mózgów
2.	Cechy osobowości; inni jako źródło informacji o nas	Dyskusja, mini wykład, karty pracy
3.	Zainteresowania – motywy wyboru zainteresowań wskazówką dla decyzji zawodowych	Praca indywidualna, w parach, prezentacja, karty pracy, film
4.	Predyspozycje zawodowe	Praca w parach, burza mózgów, film
5.	Osobowość zawodowa – odniesienie indywidualnego potencjału do pracy zawodowej na przykładzie znanych dorosłych osób	Praca indywidualna, w parach, mini wykład, dyskusja, puzzle, karty pracy
6.	Przygotowanie do zmian w życiu człowieka w kontekście planowania kariery - zmiana	Analiza przypadku, mini wykład, burza mózgów, dyskusja, film
7.	Motywacja – zachęcanie do pracy nad własną motywacją	Dyskusja, praca zespołowa, indywidualna, kwestionariusz/karta, prezentacja multimedialna, dyskusja
8.	Praca w zespole	Burza mózgów, praca w małych grupach, mini wykład, karty pracy
9.	Świat zawodów – podział zawodów na kategorie: praca z ludźmi, praca z danymi, praca z rzeczami, praca z przyrodą	Dyskusja, praca zespołowa, indywidualna, kwestionariusz, mini wykład, ankieta skłonności zawodowych, karty pracy
10.	Kwalifikacje i kompetencje na rynku pracy	Praca zespołowa, indywidualna, mini wykład, prezentacja

Tematy zajęć mogą ulec zmianie.

ZAŁĄCZNIK NR 2

ZADANIA WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYSTEMU DORADZTWA ZAWODOWEGO (WSDZ)

Lp.	Zadania doradztwa zawodowego	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Uwagi
1	Współpraca z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania postawy prozdrowotnej, zdrowego stylu życia, hierarchia wartości. Stan zdrowia, jako jeden z ważnych czynników wpływających na wybór zawodu. Bezpieczna szkoła.	Programy ze strony ORE, zajęcia edukacyjne i wychowawcze	Nauczyciele przedmiotów, wychowawcy, pedagog szkolny, psycholog, nauczyciel do edukacji dla bezpieczeństwa, biologii, techniki, doradca zawodowy, pielęgniarka, bibliotekarz, pracownicy szkoły	
2	Pomoc rodzinie w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem ścieżki edukacyjno – zawodowej.	Programy edukacyjno-zawodowe ze strony ORE, pogadanki, referaty na zebraniach z rodzicami, indywidualne konsultacje, korzystanie z zasobów internetowych: www.vademecumtalentu.ecorys.pl www.koweziu.edu.pl www.doradztwozawodowe.koweziu.edu.pl www.euroguidance.pl www.sdsiz.pl	Pedagog szkolny, psycholog, doradca zawodowy, wychowawcy, nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz	
3	Kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, niepowodzeniem szkolnym i życiowym, niechęcią do aktywności, dopasowaniem się do zmian, rozpoznawaniem i wyrażaniem własnych emocji.	Warsztaty, program wychowawczy i profilaktyczny, program doradztwa zawodowego, zajęcia edukacyjne	Wychowawca, psycholog, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz	
4	Doskonalenie umiejętności adekwatnej samooceny, określania mocnych i słabych stron w budowaniu edukacji zawodowej.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze	Wychowawca, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz,	
5	Pomoc dla uczniów w poznawaniu siebie, swoich zdolności, talentów, umiejętności, zainteresowań i predyspozycji zawodowych.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, konkursy szkolne i międzyszkolne	Wychowawca, pedagog szkolny, psycholog, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz	
6	Kształtowanie	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze	Wychowawca,	

	krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.		psycholog, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, pielęgniarka	
7	Kształtowanie umiejętności przewidywania skutków własnych działań.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze	Wychowawca, pedagog szkolny, psycholog, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu,	
8.	Motywowanie do korzystania z różnych źródeł informacji; rozbudzanie potrzeb czytelniczych, technologii informacyjnej i mediów. Bezpieczny Internet.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, lekcje biblioteczne	Wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz, wychowawcy	
9.	Zainteresowanie ucznia rozwojem wiedzy informatycznej oraz nowymi możliwościami dostępu do informacji i komunikowania się, w szczególności informacji edukacyjno – zawodowej zgodnej z jego zainteresowaniami.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, zajęcia doradztwa zawodowego,	Wszyscy nauczyciele przedmiotu, w szczególności informatyk, doradca zawodowy, wychowawcy	
10	Kształtowanie umiejętności zespołowego działania, stwarzanie warunków do aktywności społecznej, współpracy w zespole, skutecznego zaprezentowania się i zauważanie potrzeb innych.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, zajęcia doradztwa zawodowego, imprezy szkolne i pozaszkolne, zajęcia integracyjne, wyjazdy wycieczki, konkursy, prace charytatywne na rzecz różnych organizacji i instytucji	Wychowawca, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz	
11	Wywołanie u uczniów refleksji nad rolą rodziny, wzajemnych relacji, obowiązkami wobec najbliższych, odpowiedzialnością za siebie i innych. Wskazanie autorytetu.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, w szczególności „Wychowanie do życia w rodzinie” i zajęcia z wychowawcą	Wychowawca, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wszyscy nauczyciele przedmiotu, bibliotekarz	
12	Dostarczenie wiedzy na temat struktury szkolnictwa ponadpodstawowego.	Zajęcia doradztwa zawodowego, wychowawcze, wiedza o społeczeństwie, historia, zajęcia z pedagogiem szkolnym, spotkania z pracownikami poradni psychologiczno- pedagogicznej, spotkania z przedstawicielami szkół średnich dla uczniów i rodziców, rozmowy z	Wszyscy nauczyciele przedmiotu, w szczególności doradca zawodowy, pedagog szkolny,	

		absolwentami szkoły, wyjazdy do zakładów pracy, udział w drzwiach otwartych szkół, spotkania z przedstawicielami różnych zawodów,	nauczyciel historii, wiedzy o społeczeństwie, bibliotekarz	
13	Współpraca z instytucjami świadczącymi działania w zakresie doradztwa zawodowego.	Współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa : Kuratorium Oświaty, Centrum Informacji i Planowania Kariery, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Powiatowy Urząd Pracy, OHP, Zakłady Doskonalenia Zawodowego, Izby Rzemieśnicze, organizacje zrzeszające pracodawców	Wszyscy nauczyciele przedmiotu, psycholog, pedagog szkolny, doradca zawodowy, wychowawca	
14	Kierowanie uczniów w szczególnych przypadkach do specjalistów i udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej.	Zajęcia specjalistyczne: korekcyjno - kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne i inne terapeutyczne, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, porady konsultacje, w trudnych przypadkach kierowanie do doradców zawodowych w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej i Powiatowym Urzędzie Pracy	Zintegrowane działania wszystkich nauczycieli, w szczególności nauczycieli specjalistów	
15	Pomoc w tworzeniu dokumentów rekrutacyjnych, aplikacyjnych, formułowaniu CV i innych pism wymaganych przez szkoły i zakłady pracy.	Zajęcia edukacyjne i wychowawcze, zajęcia doradztwa zawodowego	Wszyscy nauczyciele, w szczególności języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, informatyki, wychowawcy, pedagoga szkolnego i doradcy zawodowego	